
I naše doba je pokračováním jeho příběhu

I naše doba je pokračováním jeho příběhu – a záleží jen na nás, jestli ho zapomeneme, špatně pochopíme nebo se necháme inspirovat

18. 1. 2012, autor: P. K., rubrika: Rozhovory & portréty

Chtěli jsme poskytnout uživatelům hlubší sondu do Palachova příběhu a doby, ze které vyrůstá, a současně je podnítit k tomu, aby začali tehdejší dobu sami zkoumat. Uživatelé se neseznamují s příběhy pouze prostřednictvím textu, podařilo se nám také shromáždit velké množství dobových fotografií, rozhlasových nahrávek a filmových dokumentů. Uvedl v rozhovoru o novém multimediálním projektu www.janpalach.cz jeho spoluautor **Michal Ježek**.

Zprava: Student FF UK Michal Ježek na záhájení [výstavy](#) společně s Patrikem Eichlerem a děkanem FF UK doc. Michalem Stehlíkem

Jak vznikly webové stránky věnované Janu Palachovi?

Multimediální web je vyvrcholením akcí, které započaly u příležitosti 40. výročí před třemi roky. Web logicky navazuje na sborník Jan Palach '69 a stejnojmennou výstavu, která byla prezentována v Karolinu. Chtěli jsme poskytnout uživatelům hlubší sondu do Palachova příběhu a doby, ze které vyrůstá, a současně je podnítit k tomu, aby začali tehdejší dobu sami zkoumat. Uživatelé se neseznamují s příběhy pouze prostřednictvím textu, podařilo se nám také shromáždit velké množství dobových fotografií, rozhlasových nahrávek a filmových dokumentů.

Jádro webových stránek tvoří příběh Jana Palacha, který je rozdělen do 16 různých zastavení, jež se vztahují k jednotlivým obdobím Palachova života – dětství, studentské období, příprava činu –, příběh ale nekončí Palachovou smrtí, pokračuje reakcemi politiků, československé i zahraniční společnosti až k polistopadové tradici. Další čtyři

zastavení zasazují Palachův život do společensko-politického vývoje, jeho drastický čin tak můžete vnímat v kontextu tzv. pražského jara.

Na stránkách se věnujete i dalším živým pochodním...

Ano, web prezentuje příběhy dalších devíti lidí, kteří se v Československu či zahraničí upálili z politických důvodů, a protože byli duševně zdraví a racionální, jejich činy lze charakterizovat jako činy altruistické. Představujeme například příběh polského úředníka Ryszarda Siwiece, první živé pochodně v sovětském bloku, který se upálil na protest proti účasti polské armády při okupaci Československa.

Pozornost věnujeme také studentu Janu Zajjci a dělníku Evženu Plockovi. Rádi bychom upozornili, že příběhy lze vnímat v kontextu sebeupalování jako fenoménu radikálního politického protestu, který lidé užívali po celém světě a který je v zásadě přítomný nejen v době studené války, ale i dnes. Stránky zahrnují i nedávný případ upálení během arabského jara.

Bude web určen pouze pro české uživatele?

Na začátku projektu jsme považovali české středoškoláky a vysokoškoláky za cílovou skupinu, protože si myslíme, že mladá generace o Janu Palachovi ví poměrně málo. Postupem času jsme se rozhodli, že o něm s pomocí českých i zahraničních institucí budeme informovat zájemce v dalších zemích. Kromě češtiny byl web spuštěn v angličtině a polštině, ale do konce letošního dubna plánujeme ještě francouzskou a německou mutaci.

Web by měl být provozován původními organizátory a Studentskou radou Filozofické fakulty UK jako komplexní zdroj poznatků a zajímavých pramenů, přičemž rádi bychom stránky v budoucnu rozšířili o nové texty a úvahy, které se každoročně objevují k Palachovým výročím. V současné době ale ještě zpracováváme materiály, které jsme v nedávné době objevili v archivech, jež neprozkoumali ani organizátoři velkého sborníku Jan Palach '69.

Jak po hodinách věnovaných studiu šedesátých let hodnotíte Palachovo odhodlání probudit lidi z letargie?

Pro mne osobně je Palach příkladem mimořádně citlivého člověka, který do hloubky vnímá, co se ve společnosti děje, a zároveň umí odvážně a aktivně vstoupit do veřejného prostoru a radikálním způsobem akcentovat, že společnost přichází o klíčové hodnoty, jako je svoboda slova a myšlení. Chápu, že hodně lidí má se způsobem protestu problém, a ani já nejsem zastáncem takto radikálního způsobu. Je ale důležité vědět, že je to obdivuhodný příklad občanské odvahy. Palachova tragičnost a zároveň velikost vychází z toho, že už neviděl žádnou jinou možnost, jak lidi probudit z letargie, do které se propadali po násilné invazi, ovšem on ty možnosti hledal, byl to člověk zcela racionální a měl věci promyšlené. Předtím se hodně angažoval ve studentském hnutí, které vyvrcholilo nepodařenou okupační stávkou. Víme, že potom zvažoval obsazení Českého rozhlasu, se kterým ale nesouhlasil studentský vůdce Holeček.

Pro celou řadu lidí je jeho čin kontroverzní, protože Palach obětoval svůj mladý život, čímž ublížil svým blízkým, a mnozí si oprávněně kladou otázku, jestli to mělo smysl... Národní manifestace po jeho činu byly obrovské, v zásadě ale velmi rychle ustaly a začala normalizace, ve které byl jeho čin postupně úspěšně vymazáván ze společenské paměti. My ale známe vyprávění lidí, například profesora Tomáš Halíka, pro jejichž život znamenal Jan Palach výrazným impulz, a také přeci víme, že Palachův příběh dvacet let kdesi na dně společnosti dřímал, až vyhržel v Palachově týdnu, který odstartoval události zakončené sametovou revolucí...

Vlastně lze říci, že i naše doba je pokračováním jeho příběhu a záleží jen na nás, jestli ho zapomeneme, špatně pochopíme nebo poznáme, k čemu nás inspiruje...

Nepostrádáte v současné době studenty, kteří by méně radikálním způsobem vstoupili do veřejného prostoru?

Společnost je sama ze sebe frustrovaná. Frustrovaná tím, že správa věcí veřejných je špatná a že se topíme v rozkrádání a nesmyslném využívání veřejných prostředků. Ta frustrace lidí znervózňuje, blokuje a z hlediska zájmu o veřejné dění hrozně demotivuje. U některých lidí se ale projevuje touha proti tomu vystoupit. Zdá se mi, že občanská společnost – byť pomalu, málo a chaoticky – přeci jen roste. Čas od času se objeví hodně sympatické iniciativy. Například k dvacátému výročí sametové revoluce vznikla iniciativa Inventura demokracie, na jejíž závěrečnou manifestaci přišlo skoro deset tisíc lidí.

Asi se shodneme, že tu vládne pocit marnosti, že tato společnost jde o desítky k pěti, a ona prostě jde, to je vidět. Pokud jsou lidé naštvaní, tak je důležité, aby svoji frustraci nejen vybíjeli v hospodách a na demonstracích, ale hlavně aby využili její energii při smysluplné práci. Inventura demokracie si například vybrala čtyři témata, která pak soustředěně diskutovala, byly to čtyři legislativní absurdity, ke kterým navrhovala konkrétní řešení, dokonce konkrétním politikům. To mi přijde hrozně důležité: nejen být nespokojen, ale zároveň vědět, co chci změnit. Společnost je naše a principiálně má člověk pouze dvě možnosti – buď říkat, že je to blbý, popřípadě volit ironický nadhled a stáhnout se do soukromí, anebo s tím něco udělat.

Myslím, že například současná situace, kdy reálně hrozí privatizace univerzitního akademického prostředí, je ideální pro vznik hnutí, které může na Inventuru navázat.